

Hónapló

Parászka Boróka

Itt nincsenek dzsinnek

Válogatott társaságban történt. Olyanok között, akikkel lelkesen vagy a megfontolt kritika hangján a kortárs magyar irodalomról, a legújabb színházi előadásokról vagy az ingyen megszerezhető nagyon művészi filmekről szoktunk beszélgetni. Ismerősöm, a székelyföldi egyetemi tanár, maga is kreatív ember, mély lélegzetet vett két kortárs elit mondat között, és azt mondta: nem hallgathatjuk el, hogy mi történik a cigány gettóban. Kutyarablás történik a cigány gettóban. Nem tenné szóvá, mondta a jó ember, ha nem épp a barátjával történt volna, hogy kedves kis állatát a városban elfogták a kutyarablók, és magukkal vitték a gettóba. Barátja be kellett menjen oda, nem szívesen, mert tudjuk, hogy milyen verekedések vannak ott, és váltságdíjat kellett fizessen a kedves kis állatáért. Személyes tapasztalatai vannak arról, hogy verekednek a cigányok, bár, teszi hozzá, félreértés ne essék: ő szereti a cigányokat.

Nem tekinthetünk el a történettől csak azért, mert Sepsiszentgyörgyön (az egyik legismertebb erdélyi gettóban) cigányok élnek. Tudnunk kell erről beszélni, szegte fel a fejét ismerősöm, a székelyföldi egyetemi tanár, maga is kreatív. Dac volt benne, elszántság és szelíd pedagógiai makacsság. Nem a jó barát iránti részvéte, nem a kedves kiskutya iránti aggodalma, a bűncselekmény miatti felháborodása miatt borítottam rá az asztalt. Még csak nem is azért, mert a kiművelt, irodalomról és színházról beszélők közül többen úgy kezdtek cigányozni, mint egy titkos kórus tagjai, akik végre megkapták a megfelelő karmesteri intést.

Hanem azért, mert egyik leghosszabb beszélgetésünk Borbély Szilárd *Nincstelének*jéről szólt. Irodalomelméleti szempontokról érkezett korábban, és én figyelmesen hallgattam, hogyan tartja el magát a regényt. Volt bennem akkor is valami radikális gyanú, valami szégyen, de pontosan nem értettem az okát. Ha értettem, sem vallottam be. Most azonban a *Nincstelének* miatt borulnia kellett mindennek. Nem igaz, hogy nem ismeri a gettó igazi történetét, jelentését.

– Ne cigányozz! – mondtam minden magyarázat, további barátkozás helyett. Azonnal kiközösítettek. – Lenáciztad szegényt – olvasták a fejemre. Pedig nem kapcsoltam össze a „ne cigányozz” mondatot a „nácival”. Az évek óta gondosan ápolt, jól nevelt viszonyok azonnal összeomlottak, hiába kerültünk minden kényes témát, minden kockázatosabb állásfoglalást. Ugyanazok az indulatok, közhelyek fröccsentek szét közöttünk, amelyek bárhol, bármikor felbukkannak. Lószart, irodalom – azt hiszem, ezzel a mondattal köszöntem el a válogatott társaságomtól.

Hozzáédződtem ehhez a napi illúzióvesztéshez. És látom a magam sárát benne: minden megkerült mondattal, minden távolra tartott problémával és minden indulatos összecsapással újabb ilyen szembesülés érik.

Már nincs sok vesztenivaló, egyre kevesebb a ki nem mondott mondat, és egyre több az ugyanolyan indulat. Leszámolunk magunkkal, és nem marad semmi, csak a hulláinkkal teleszórt harcmező ebben a békeidőben, amikor még kávéházi asztaloknál úgy tettünk, mintha irodalomról beszélgetnénk.

Minél többekkel háborúzunk, annál kevesebbekkel beszélgetünk. Az örmény népirtás évfordulójára interjút szerettem volna készíteni, alig találtam beszélgetőtársat. – Vigyázz, veszélyes téma. Ezek olyanok, hogy még most is figyelik, ki mit mond, és megbosszulják. Vademberek – mondták a jóakaratók, akik még bíznak a kerülgetésben. Az örmény közösség tagjai közül is többeket megkerestem. Részvételtjes, óvatos jóindulattal háritottak. Épp azokban a napokban, amikor kiderült: a magyar kormány nem ismeri el népirtásként a népirtást. – Nem, aktuálpolitikáról nem beszélünk. Nem vagyunk mi olyanok – utasítottak el. Végül Vida Gábort hívtam meg a tematikus televízióműsor vendégeként. Nemcsak azért, mert öt éve végigutazta a korabeli tetthelyeket, hanem mert rövid, alany-állítvány szerkezetű mondataiban nincs se kerülés, se indulat. Csak a nyers dráma, irónia és kíváncsiság. – Ma sem költöztek be a törökök azokba a házakba, ahonnan az örményeket elűzték – mesélte Vida. – Azért nem, mert Törökországban még vannak dzsinnek. Mégiscsak van lelkiismeret.

Hetekig próbáltam ezt a témát úgy továbbadni, hogy az emberek értsek, ez nem egy Erdélytől távoli, egzotikus rémség. Valami modern kori tömeges Drakula-történet a vad törökökről és a kevésbé vad örményekről. Amelyet mi, jól nevelt magyarok legfennebb úri jó modorral meghallgatunk. Hanem az a történet, amelynek a következményeit ma is éljük. Visszük tovább. Nem értették. Miért is értették volna? Itt minden ház, amelyik az utóbbi száz évben elkobozható volt, gazdát cserélt legalább egyszer, de volt, amelyik többször. A románok háza, a magyarok háza, a szászok háza, a zsidók háza, a kulákok háza. És az elkobzott házakba mind beköltözött valaki, az elkergetett családok helyett más családok jöttek, és éltek boldog életet tovább ott, ahol mások földönfutóvá váltak, meghaltak. Errefelé nincsenek dzsinnek. Otthonaink összkomfortos kísértetházak.

Azt, hogy az örmény rossz, az örmény ellenség, az iskolában és a hadseregben tanulták meg a törökök. Sokszor számon kérték rajtuk a leckét, ezért tudta mindenki, mi a feladata. Most, az örmény népirtás százéves évfordulóján értettem meg, hogy mért járunk iskolába errefelé.

Szülői értekezleten ért a felismerés, amikor a tanító néni az előkészítő osztály viselt dolgaival szembesített. Néhány nappal az örmény népirtás kezdetének százéves évfordulója után egy erdélyi, belvárosi iskola (magyar-román külön osztályok, cigányok mutatóba járnak csak ide, elvegyülnek vagy a románok, vagy a magyarok között) hatéves tanulói statáriális bíróságot állítottak fel.

Gyorsan dolgoztak, épp annyi idő kellett a tárgyaláshoz és ítélelhoztalhoz, amíg a tanító néni kiszaladt fénymásolni. A vádló panasszal élt, hogy egy állandóan nyüzsgő, cserfes kislány zavarja a többieket. Egészen pontosan más, mint a többiek. Ezért a hatéves vádhatóság indítványozta, hogy a zavaró kislánynak ott, az osztályban közösen vágják le a fejét. A bíróság szavazásra bocsátotta a dolgot. A harmincfős osztály néhány tartózkodás mellett (a tartózkodók utólag beismerték, azért nem álltak

ellen, mert a saját fejüket féltették) megszavazta a büntetést. Halmazati büntetésként pedig azt is kiróttá az áldozatra, hogy a levágott fejre a többieknek ott, az osztály nagy nyilvánossága előtt rá kell majd szarniuk. Nincs leszámolás megalázás nélkül.

A végrehajtás előtt (nem tudom, milyen eszközt néztek ki, talán a húszcentis vonalzót) a tanító néni visszatért a helyes kis fénymásolt kifestőlapokkal, a Mókus csoport tagjai így nem tudtak igazságot szolgáltatni. Az idegesítő kislány feje a helyén maradt, a szülők pedig maratoni, háromórás értekezleten találgatták, hogy mi történhetett. – Talán a túl sok televízió vagy a számítógép! – sóhajtoztak. A tanító néni elkeseredetten panaszolta: több szülő eltiltotta a gyerekét egy kerek hétre a számítógépezéstől. Sőt volt olyan, aki két hétre! De senki sem mondta el a hatéveseknek, hogy mások fejét nem vágjuk le. Végül többen panasszal éltek a panaszok ellen. Mert a kislány, mondjuk ki, mégiscsak idegesítő. És annyira más, mint a többi. Legyünk megértők a saját, megértésre képtelen gyerekeinkkel. Vérek a vérünkéből, nem tudják, mit beszélnek. Így vezetik le a feszültséget. És akikkel nem lehet együtt élni, azokkal nem lehet együtt élni. Mindenkinek meg kell tanulnia beállni a sorba. Igazodni. Olyannak lenni, mint a többi. Az csak nem baj, ha a szegény gyerek megvédi magát? Mire neveljük őket, ha nem erre? A televízió meg az internet a hibás, nem mi. Mindent csak módjával. Öldöklős filmet ne nézzünk együtt a gyerekekkel. És apuka tankos-háborús számítógépes játékát jelszavazzuk le. Majd eljön az ideje, hogy együtt játsszon gyilkosságosdit apa és fia, most azonban még nincs erre szükség. Ki kell várni a vér idejét. Eljön az. A kislány meg tanuljon a történetekből. Elvégre nem akárkinek akarja a fejét levágni egy egész osztály, kevés gyáva kivétellel. Rá kell erre szolgálni.

Az internetről, éjszakai horrorfilmnézésről szóló beszélgetés alatt egyetlen pontot bírtam bámulni; a katonás rendben sorakozó padokkal szemben, a tábla fölött ugyanazt néztem, amit gyerekkoromban. Kis egyen zászló van kifeszítve, meg az országcímer. Minden táblára írt idézetbe, képletbe, ábrába ezek lógnak bele. Szép tiszta zászló, ablakmosóval rendben tartott, leüvegezett címer. Rendszeresen cserélik, nem kopik, színei elevenek. Olvasott emberek teszik a dolgukat: Ferenc Jóskát ma már nem szarják le a legyek. Gyerekkoromban ott lógott Ceausescu képe, és más volt a címer. Talán valami idézetet is kitűztek oda a népről meg a vezérről. Nem emlékszem, csak arra, hogy mindannyian arccal előre fordultunk, felfelé néztünk, ugyanarra a pontra órákon át. Ötvenpercenként tíz perc szünetet kaptunk a nem ugyanarra nézésre. Aki rendetlenkedett, nem figyelt, zavarta a többieket óra közben, azzal baj volt. Nem akartuk levágni a fejét, erre nem emlékszem. Akkor még azt játszottuk, hogy mi oroszok vagyunk, a románok meg németek. Szünetben pedig lágertörténeteket olvastak fel a többiek, mert akkor még nem voltak letölthető horrorfilmek. Az idők némiképp változnak, csak a háború állandó. Ez a hullákkal gazdagon teleszórt aknamező, amelyen így vagy úgy kiterítjük egymást, átgázolunk egymáson, beletapossuk a testeket a földbe, hogy újabb testeknek csináljunk helyet.

Végül nem marad senki.

Dzsinnek pedig nincsenek.

Dalos György

Majdnem népmese

Melilla–Alhucemas–Berlin, 2015. május 18.

Valahányszor, immár sokadszor, A.-val együtt Észak-Afrika felé terel a napi gondoktól való elvágyódás, egy-egy pillanatra megfordul a fejemben, hogy írni kellene Peter Neudecknek, talán segíthetnék neki nemes munkájában, a keskeny spanyol enklávén keresztül Európába igyekvő afrikaiak gyámolításában. Amde hiába minden elszánás, latin származékszavakból összeálló spanyol vagy francia nyelvtudásom nem lenne elegendő humanitárius szempontok képviseléséhez, az oroszsal és a némettel nem mennek semmire, az angoltól legfeljebb néhány udvarias frázisra futná, az arab pedig számomra szöveg nélküli dallam. Különben is, mondatja velem rosszabbik énem, ha olykor-olykor sikerül eloroznom a mulékony időtől egy-egy tágabb hetet, hadd maradjon az a napfényé, a tengeré és a mozgalmas keleti világé, azé a fényűzése, hogy magam mögött hagyhatom a magyar hírekkel dúsitott német hétköznapiakat. A spanyol királyság zsebkendőnyi külterületén ez többnyire sikerül is – a kontinentális reggelihez járó madridi hírtévé belföldi újdonságokkal szolgál –, főleg a május végi önkormányzati választások eseményeivel. Országos szinten a dolog könnyen áttekinthető: a két nagy ellenfél a posztfrancóista Néppárt (PP) és a jelenleg ellenzékben lévő szocialisták (PSOE), Baszkföldön és Katalóniában persze ezek a frontok nemzetileg átszíneződnek, Melillában pedig még töredezettebb a kép: összesen kilenc párt áll a rajtvonalon. A két legerősebb itt is a PP – és a PS, de az előbbiről levált egy „liberális populista” alakulat, az utóbbinál pedig szemlátomást radikálisabbak a Zöldek és az Egyesült Baloldal (IU), amely kommunista utódpárt. A kampánynak még kezdetén járunk, a harc elég lanyha, az öntudatosabb ellenzéki vezetők plakátjukon az alcalde (kormányzó) palotája előtt pózolnak, ezzel is jelezvén, hogy ők akarnak bekerülni a szecessziós palotába. Az ellenzék voltaképpen egyvalamiben ért egyet: abban, hogy Juan Imbrodának távoznia kell, immár harmadik választási ciklus óta koptatja a bársonyszéket. A vele szemben leggyakrabban hangoztatott vád a „corupcion”, a pozitív ígéreték között pedig a „transparencia” a menő. A molinókon a markáns spanyol férfiarcok mellett mindig látni fiatal női jelölteket és okvetlenül arabokat – ők alkotják a városiakok harminc százalékát.

Mindezt tehát lehet látni, erről harsog négy helyi napilap is: harminckét oldalukból tizenhatot foglal el a sportrovat, és más nyelvű sajtótermék nem kapható. Mondom, mindezt lehet látni, de egyáltalán nem muszáj tudomásul venni. Imbroda minden valószínűség szerint ha meggyengül is, marad a posztján, egyszerűen azért, mert a választásnak nincs igazi tétje. Az „autonóm város” léte vagy nemléte a szárazföldön dől el. Madrid tekintélyes katonai, csendőri és rendőri erőkkel védi a különben is jól dobtált európai kirakatot. A szegényedő kültelkek és Marokkó között több kerületnyi „zona militar” húzódik, s a két királyság viszonyát ha nem is

hidegháború, de legalábbis hidegbéke jellemzi, amelyet leginkább a mindkét részről túrt feketekereskedelem tesz elviselhetővé. A harci jelenlét pedig a tízméteres, háromsoros szögesdrótakadályokkal nem annyira VI. Mohamednek szól, mint inkább a Burkina Fasó-i, ghánai s újabban nagy kerülővel idáig vergődő szíriai boldogtalanokat igyekszik visszafogni a szabadság élvezetétől.

***

Százharminc kilométerrel nyugatabbra, Alhucemasban még szűrtebben van jelen Európa. A hotel tévékészülékén a teljes arab világ műsora megtekinthető, a jordániai Korán-felolvasásoktól a dubaji szappanoperákig. Valami mégis átszűrődik: a futballmeccsek. Késő délután az Abd el Krim berber szabadsághősről elnevezett fűtca valamennyi kávéháza zsúfolásig tele van, a Barcelona mérkőzik egy másik csapattal, amelynek rövid betűjelét egyelőre nem tudom megfejtetni. Ezt a meccset nézik a város egyetlen, romantikusan homályos italboltjában, ahová a vallásilag tilos, de zamatos marokkói borért térünk be. Ki ellen megy a mérkőzés, tudakozódom valamiféle műnyelven, amelyet külön ez alkalomra rögtönözök. Értik, és valami olyasmit válaszolnak, hogy „Bajemunis”. Hosszas gondolkodás után jövök rá, hogy az ellenfél csakis a Bayern München lehet. Érződik ez a gólokat követő örömmáorból: a berberiek egyértelműen a spanyoloknak szurkolnak. Vajon miért? Végtére is Abd el Krim nemcsak a francia, hanem a hispániai gyarmatosítók ellen is küzdött – melleleg eredménytelenül. Másnap a Real Madrid méri össze erejét a Juventusszal. Az 1:1-es döntetlen után spanyolbarát szurkolók jönnek ki a főtérre, és életetik a végeredményben vesztes Realt. Egy fiatal zöldségkereskedő, akinek boltján egészen ritka mód spanyolul ékeskedik, hogy „frutas & verduras”, amikor megtudja, hogy magyarok vagyunk, azonnal eldicsekszik a tudásával: „Puszkasz”, jegyzi meg szívet dobogtatón.

59

***

Ritka, majdnem egzotikus esemény: fiatal orosz házaspár ötévesforma gyerekekkel, Andrijusával Alhucemasban. Odaköszönünk, örülnek. Kiderül, hogy bérelt autón járnak a nem okvetlenül első osztályú marokkói országutakat, és így vergődtek el Tangertől idáig. Szép teljesítmény, ha belegondolok, hogy az „új oroszok” zömmel inkább Ibiza-n, Lanzarotén vagy Máltán töltik rendes évi szabadságukat, Marbellán pedig időszaki turistalagjuk is van „Privjet” címmel. Javasoljuk nekik, hogy nézzék meg visszafelé Melillát, mert ilyet, mediterrán szecessziós várost középkori várral és afrikai tengerparttal másutt nemigen láthatnak. Sajnos nem lehet, mondják. Marokkó és a Szovjetunió között ugyanis még II. Hasszán és Brezsnyev barátkozása idején életbe lépett és ma is érvényes a vízumentesség, ezzel szemben Melillához „sengenszkaja víza” kell. Márpedig a spanyolok beutazási ügyekben nem ismernek tréfát, különösen most, az Oroszország és EU közti feszültség mellett. Igaz, teszem hozzá gondolatban, én se léphetek be csakúgy ukmukfukk orosz földre, noha ott töltöttem ifjúkorom java részét.

***

De hadd térjek vissza néhány bekezdés erejéig Peter Neudeckhez. Kapcsolatunk úgy kezdődött, hogy recenziót írt egy németül megjelent könyvemhez. Meg voltam hatva, mert a szövegen látszott, hogy alaposan olvastam, és amikor Lipcsében, a vásáron bemutattak neki, megköszöntem a figyelmét. Am hogy ki ő valójában, nem tudtam, vagy legalábbis egy bizonyos történetet nem kötöttem a nevéhez. Most azonban fel-, mi több, szinte megvilágosodtam.

Neudeck mint fiatal újságíró a hetvenes évek végén egy Heinrich Böll és Jean-Paul Sartre által támogatott pénzgyűjtési akció eredményeképpen megvásárolta a „Cap Anamur” nevű teherszállító hajót, és kisdéd csapatával a Dél-kínai-tengeren összeszedte és fedélzetére mentette az akkori vietnami rezsim elől csónakokon menekülő embereket – összesen mintegy tízezer főt. Az akkoriban szenzációsnak számító, ma már elfeledett akció egyik kedvezményezettje a hároméves Ding Quang Nguyen nevű kislány, akinek így módon egész családjával sikerült Nyugat-Németországba jutnia. Felcseperedvén a fiú az orvosi pályát választotta, és hamarosan szívsebész lett a kölni Szent Vince Kórházban. Nemrégiben Neudeck súlyos szívpanaszokkal vonult be a klinikára, és az orvosok azonnali műtétet javasoltak. Ekkor jelentkezett az időközben főorvossá kinevezett Nguyen, és vállalta, hogy ő maga végzi el a bonyolult és kockázatos operációt. A műtét szerencsésen zárult, és a jelenleg 75 esztendőes Neudeck panaszmentes.

60 Páciens és orvos nemrégiben újságírók jelenlétében beszélgetett egymással egy kölni kávéházban. Ez alkalomból Neudeck új tervéről nyilatkozott: hamarosan Málta szigetére repül, hogy onnan segítsen egy brandenburgi vállalkozó nagyszabású mentési tervében. A Földközi-tenger manapság legalább annyi kiszolgáltatott csónakutast sodor hullámain, mint ahányat annak idején a „boat people” mentőangyalai óvtak meg a biztos pusztulástól. Jönnek mindenfelől, ahol háború dúl, sivatag szikad, éhínség terjed, mindenfelől, ahol európai, emberi mértékkel nem lehet élni.

Olyan ez a történet, mint valami népmese, amelyben a „jó tett helyébe jót várj” elve érvényesül. Még mesészerűbb benne az, hogy újra meg újra akadnak emberek, akik maguk is készséggel vállalkoznak a mesehős hálás, bár nem eléggé megköszönt feladatára.

Schreiber András

Budafok, blues

Először azt hittem, rosszul hallok. Tíz perccel korábban érkeztem a szokásos keddi esti próbára, így aztán kényelmesen rágyújtottam, és hallgattam az udvarra kiszűrődő zenét. Mama-papa tempó, rekedt riffek, medvebőgésig torzított basszus, az egész enyhén slamposan. És hozzá üvöltésbe

hajló ének: „Fiatal volt és ártatlan, csak sárgákkal bújt ágyba / meg egy fejessel. Nem tudni, ki szúrta hátba / Ó Nancy, arcodat csak kimaszkolva láttam / mióta eszemet tudom, ilyen nőre vágytam.”

Gyorsan felcaplattam a harmadikra, hogy megtudjam, kik zenélnek. A stúdiós srác nem tudta megmondani, csak hogy valami alkalmi rockbanda, de nem csak tőlük hallott dalszöveget az Akácfa utcában május elején meggyilkolt 19 éves prostituáltról, akinek a hírek szerint főleg ázsiai kliensei voltak, illetve összefüggésbe hozták egy „befolyásos” politikussal is. A kínaiak – avatott be a stúdió mindentudó őrzője – egyébként is rendszeresen előkerülnek az idejáró bandák dalaiban. A hely szelleme: a próbaterem egy ipari csarnokban van a Budafoki úton, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal központja mellett. De nemcsak ez adhat ihletet: nemrég egy punk énekes a cigiszünetben a „nemzeti konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról” kormányzati kérdőív margójára vés-te fel friss zsenyéjük, a Bevándorló boogie szövegét. Én mindenesetre apró darabokra szaggattam és kivágtam a szemetesbe a saját fecnimet, amelyre az R.I.P. Nancy Davis című, soha el nem hangzó, háromszor négysoros ballada szövegét írtam. Egyébként sem jött el az énekesnő, maradunk instrumentálisak, szaxofon, gitár, dob meg a basszus.

Azért kicsit zavar, hogy ennyien megelőztek, holott voltaképp akár meg is tarthattam volna a szöveget, a hobbizenészek elsősorban maguknak játszanak, a mi közönségünk is abból a pár emberből áll, akik a csarnok udvarára néző raktárakban izzadva próbálják elviselni a hangszigetelésen erőszakosan áttörő futamokat. Tompított fájdalom.

Fújás közben azon gondolkodtam, vajon a „többiek” meg a bulvársajtó tudják-e, ki volt az igazi Nancy Davis. És az áldozat tudta-e, hogy „művésznevét” az egyik, ha nem a leghíresebb First Ladytől kölcsönözte? Nancy Reagan, született Anne Frances Robbins (1921), az 1940-es években Nancy Davis néven kezdett színésznői karrierbe (hatéves volt, amikor az elismert idegsebész, Loyal Davis, anyjának második férje a nevére vette). Pályájának csúcса – szerintem – az 1953-ban készült Donovan agya, orvosfeleséget alakít benne, a férje megpróbálja életben tartani egy balesetet szenvedett gazdag üzletember agyát, de arra nem számít, hogy az agy telepatikus elmekontroll útján átveszi az irányítást. Szép metafora a különféle ordas eszmék továbbélésére (noha az elismerés nem annyira a rendező Felix E. Feistet, hanem az alapul szolgáló zseniális regény szerzőjét, Curt Siodmakot illeti), de abban is biztos vagyok, hogy ha venném a fáradságot, és nekiállnék kutakodni, találnék olyan méltató kritikát, ami a mccarthyizmus apoteózisaként emlegetné. Apro-pó, Amerika-ellenes tevékenységet vizsgáló bizottság: a fáma szerint Nancy Davis 1949-ben értesült arról, hogy a neve szerepel a hollywoodi feketelistán, és a filmszínészek céhének elnökéhez, a népszerű westernszínész Ronald Reaganhez fordult, nézzen utána a dolognak. Reagan kisvártatva megnyugtatta a nőt, mondván, egy másik Davisről van szó – állítólag így indult a románc. 1952-ben összeházasodtak, de Nancy még a hatvanas években is Davisként szerepelt – ekkor már csak a tévében.

Persze a bulvárnak nem kell ismernie az egyetemes és filmtörténetet. Az igazi Nancy Davis emlékét csak a celluloid őrzi, filmbolondok ápolják. Viszont az Egyesült Államok 40. elnöke 2011-ben (születésének századik

évfordulója alkalmából, meg úgy is, mint a konzervatív értékek – isten, haza, család – hangoztatója és a magyar kormány példaképe) egész alapos bronzszobrot kapott a Szabadság téren. Hagyjuk most a dereguláció társadalmilag kellemetlen mellékhatását (a szociális reformok visszafordítása) meg a hidegháborút, és maradjunk a Bevándorló boogie-nál: Reagan 1986-ban egyidejűleg adott amnesztiát annak a mintegy hárommillió illegális bevándorlónak, akik 1982 előtt léptek az Egyesült Államok területére (és volt munkájuk), illetve tiltotta meg az amerikai munkaadóknak, hogy a továbbiakban újabb illegális bevándorlókat foglalkoztassanak. A nyilvántartási rendszert a statisztikák szerint könnyű kijátszani, mára mintegy tízmillió lehet az illegális lélekszám. Igaz, Reagan nem tartott előzetesen nemzeti konzultációt, csak a törvény beiktatását követően egy filmes idézetekkel megspékelt szép beszédet a frissen renovált Szabadság-szobor tövében, annak a reményének adva hangot, hogy a jogszabály segít az árnyékban bujkáló *immigrantéknak* kilépni a fényre.

A budapesti Szabadság téren Reagan több mint kétméteres szobra a második világháborús szovjet emlékművet bámulja, felavatási ceremóniáján a magyar miniszterelnök azt mondta, Reagan lerombolta a falakat, amelyeket a 20. század „torz és beteg ideológiái nevében emeltek a szabadság útjába”. Meglehet, hogy a bevándorlás (meg az ahhoz társított terrorizmus) valóban a civilizált világ egyik problémagóca, de az is biztos, hogy azoknak, akik számára a Budafoki út a szabadság útjának kapuja, egy irányított kérdésekkel előkészített, nemzeti kommunikációba csomagolt – valójában a lényeges kérdésekkel szembeni elterelő hadműveletként levezényelt – ízléstelen politikai akció a torz és beteg. Nagy Viktor Oszkár forgatott most felemelően lehangoló, elegáns tévéfilmet (Hivatal) a magyarországi bevándorlásügyről, az elutasítottság tragédiáiról, a bürokratikus apátiáról, részvétről és részvétlenségről (előtte két szép dokuval alapozott a témában: Felsőbb parancsra, 3 esküvő). Zseniális az a jelenet, amikor az állampolgársági vizsgán a török pályázót az Egri csillagokról kérdezik, és szelíd felháborodással, de a hivatalnoknak adható legmélyebb tisztelettel megjegyzi, hogy azért nem minden török hazug gonosztevő.

A próba után, a zenekari sör mellett egészen másképp került szóba a migráció. Azon kezdtünk el vidulni, hogy amióta a politika felforrósította a kérdést, még a kullancsinvázióról szóló hírek is gonoszabbnak tűnnek. A dobosunk kedvence az agraroldal.hu cikkének címe: „Ellepik Hazánkat a fertőzött kullancsok!” Mintha nem itt telelnének, hanem kívülről törnének a magyar népre, vérre szomjazva, élősködve, hiszen magyar kullancs ilyet nem csinál. Az meghúzza magát szépen, de ha mégsem, egészen biztos nem terjeszt semmilyen nyavalyát. Ha lesz énekesnőnk, írunk neki egy dalt a kullancsokról. A hangnemben már meg is egyeztünk: a reményvesztett bulvárhírekhez a legjobban az e-moll passzol.

Láugh Júlia

Merre van Európa?

Egy bő héten át elbűvölő 14 éves francia kislányoknak adtam otthont, négyen voltak, egyikük az unokám; hozta magával Párizsból a barátnőit. *Des jeunes filles en fleurs*, szépek voltak, érdeklődők és érettek, foglalkoztatta őket a legalább hétszáz áldozatot követelő tömeghalál a Földközi-tengeren – azóta további tragédiák is voltak – és az egész menekültügy. Amire ha megoldást nem is tudtak javasolni, de fölháborította őket az idegenellenesség. Fiam mosolygott, hogy mennyire franciák ezek a kislányok, miközben egyikük, a legszebb, legszelídebb és legszorgalmasabb, anyai ágon kínai származású volt, a másik, a leghatározottabb, akiről a nagypapa úgy vélte, kicsit olyan, mintha egy komoszomolka készülne benne, apai ágon német származású, a harmadiknak pedig, a legtüzesebbnek, dél-amerikaiak vannak a felmenői között. A negyedik, az unokám, elzászi és magyar keverék. Igazi kis francia társaság volt.

Hallgatjuk a rendszeresen visszatérő híreket, ijesztő számadatokkal, hogy az összetákoltt lélekvesztőkön menekülőkből hányan vesztek oda, tűntek el, fulladtak meg a holtak tengerének elnevezett mediterrán vizekben. Úszni se tudnak, és nekivágnak a tengernek, nem félve a haláltól, talán mert az életüket a halálnál is rosszabbnak tartják! Ez nem elég ok arra, hogy befogadjuk őket? Eszterkém dohog, nem tűri az igazságtalanságokat és a segítőkészség hiányát. Amikor a francia híradóban láttuk Katmandu repülőterén a nagy földrengés után a hazatérésre várakozókat, felháborodott: miért akarnak elmenni, amikor lennének ott feladatok? Én biztos ott maradnék segíteni a mentésben!

Manon megkockáztatja, hogy a kirekesztés olyan, mint a drogfüggőség: aki lelkiileg fertőzött, nem tud ellenállni, mintha belső parancsa lenne arra, hogy ne vegye emberszámba vagy ne tekintse egyenrangúnak azt, akit idegennek, melegnek, zsidónak, cigánynak, niggernek tekint. Nem belső parancs, veti ellen Nina, hanem külső hatás, a Front National propagandaszövege. A lányok egyetértenek abban, hogy nem hisznek Marine Le Pen szelídítési kampányának, még ha ki is utálja a papáját a tiszteletbeli elnökségből, akkor sem jobb nála.

Miután a négy lány visszament boldogabb hazájába, amely sokáig büszke volt arra, hogy befogadó ország, vonatra ültem, és jó olvasmányokkal felszerelve lezötyögtem a falumba (180 km, közel 4 óra zakatolás). Olvasás közben csukva tartottam a fülem, mégis meghallottam hirtelen, ahogy két nyanya a vásárcsarnokot emlegeti: réééemes, hogy mennyire tele van idegenekkel! Már mozdulni se lehet tőlük! Most mondd meg! Az a sok idegen!

Még csak nem is külföldit mondtak a pénzüket a mi piacunkon elköltő turistákra, hanem idegent. (Jó, hogy nem pirézt.) Működik az agy mosás, a 12 manipulált, egyértelmű választ sugalló idegenellenes kérdés már postán van a nyolcmillió hülyének nézett választó címére. Ezzel és a mi-

niszterelnök idevágó ocsmány beszédével nem is vagyok hajlandó foglalkozni. Jobban érdekel, hogy mit szólnak a menekültügy európai újratárgyalásához az érdekeltek.

A *Courrier International* portálján nézem, mit írnak az afrikai lapok. Hajótörés a Földközi-tengeren: Európa bűne – adja a címet a kongói *Les dépêches de Brazzaville*. Az embercsempészek bűne, hogy meggazdagodnak az emberi nyomorúságon, a líbiai partoktól ezerszám szállítva Itáliába a hazájukból menekülőket. De emellett, és még inkább, itt van a nyugati országok által elkövetett bűn: még mindig nem vállalták föl a felelősség rájuk eső részét ebben a példátlan tragédiában, amely direkt következménye Franciaország, Anglia és az Egyesült Államok Moammer Kadhafi megsemmisítése érdekében tett négy évvel ezelőtti akcióinak. Pedig az afrikai országok többször is figyelmeztették őket ennek a megtervezett gyilkosságnak a kikerülhetetlen következményeire. Mert nyilvánvaló volt, már annak, aki mer szembenézni a valósággal, hogy a líbiai vezető eltűnése ahelyett, hogy békét hozna ennek a népnek, kikerülhetetlenül politikai káoszba süllyeszti, a legkülönbélebb kufárkodások martaléka-ként.

Tény, hogy Kadhafi minden volt, csak nem demokrata – folytatja a lap –, de megvédte az országát és a környező hatalmas szaheli-szaharai vidéket a maffiózóktól, akiknek az emberi élet nem érték. Azzal, hogy megölték, azok, akik néhány évvel korábban még nagy pompával fogadták a fővárosaikban, fölnyitották Pandóra szelencéjét, és a visszacsukásra nem sok esély van. Európa nagy árat fog fizetni tévedéseieért. Mikor fogják megérteni az európaiak, hogy semmi értelme politikai, biztonsági és egyéb falakat emelni, hogy megvédjék magukat a fékezhetetlen bevándorlástól, amelyért nagyban felelősek? Semmi kétség, hogy ha továbbra is tagadják a valóságot, és nem segítenek fejlődni azoknak a népeknek, amelyeket korábban leigáztak, területük el lesz árasztva, és nem tehetnek ellene semmit. Az emberiség történelme jól ismeri az ilyen brutális fordulatokat, amelyek során eltűnnek olyan megtörhetetlennek látszó hatalmak, mint például a Római Birodalom.

A *Courrier International* Az európai álm végén: a halál címmel összefoglalja néhány észak-afrikai lap véleményét. A *Libya Al-Mostaqbal*: Az európai vezetők bevándorlási politikája erősen bírálható, egyesek szerint egyenesen abból áll, hogy hagynak meghalni kellő számú menekültet azért, hogy másokat elriasszanak a tengeri átkeléstől. *Libya Herald* magyarázatot ad a migránsok hirtelen megnövekedett számára: a tél folyamán tízezerszámra érkeztek Líbiába afrikai és közel-keleti menekültek, és várták a megfelelő időjárási viszonyokat, hogy tengerre szálljanak. Az algériai *El Watan* szerint a hipokrita könnyek senkit sem tévesztenek meg. Dél-Európa nagy kihívás előtt áll: teljesítse hagyományos humanitárius kötelességét, és mentse meg a Földközi-tengeren bajba jutottakat, vagy kövesse az egyiptomi rendszer barbár példáját: április 14-én az egyiptomi hadsereg bombázta a menekültek hajóját, amely éppen elhagyta az egyiptomi partokat, hogy az európai álm felé tartson.

Micsoda?! Hogyhogy erről sehol nem láttam hírt? Némi nyomozás után – a nagy francia lapokban nem találtam semmit a témáról – rábukkanok egy algériai portálra, *Le Journal de l'Oranais*. A fotóval illusztrált rövid

cikk szerint somáliai és eritreai menekültek hajóját bombázták az egyiptomi haditengerészet hajói, két halott van, egyikük nő. Ehhez képest a fótón vagy egy tucat partra vetett hullát látni. A cikk egy Amera nevű egyiptomi civilszervezetre hivatkozik, ennek nyomát nem sikerült megtalálnom a hálón. Az anyagot fotóstul néhány blog átvette, az oráni portálon egy hónapja tartja a legolvasottabb cikk rangját. A szerző neve, ZIAD Salah, elég gyakori lehet, sokat találok, sokféle foglalkozással, dühösen abba is hagyom a nyomozást. Megvan a véleményem az El Watanról, hogy bedőlt, pedig különben jó hírű lap, és a *Courrier International*-nak sem kellett volna ezt a kacsát beengednie a sorai közé.

Egy vitaesten – címe: Befogadhatjuk-e a világ minden nyomorúságát? – Fatou Diome szenegáli író nő nyilatkozta: Ha azok az emberek, akik most meghalnak, fehérek lennének, az egész Föld beleremegne. Meg lehetne menteni a vízbe fúló embereket, de kivárjuk, amíg meghalnak. Azt hihetnénk, hogy ez a lebeszélés eszköze, a meghalni hagyás. De megmondom önöknek: ez senkit nem fog eltéríteni a szándékától. Aki azért indul útnak, hogy túléljen, mert úgy tekinti kockára tett életét, mint ami úgysem ér semmit, annak az ereje végtelen, mert nem fél a haláltól.

Egy másik író nőnek nem nyilatkozatát, regényét idézem. Marie Ndiaye 1967-ben született francia anyától, szenegáli apától, első regénye 17 éves korában jelent meg, 2001-ben Fémina-díjat, 2009-ben Goncourt-díjat kapott. Ez utóbbit *Trois Femmes puissantes* című regényéért, amelynek egyik története fájdalmasan passzol témánkhoz.

Egy anyósa házából elüldözött fiatal özvegyasszony, Khady Demba elveszetten kóvályog egy tengerparti városban, ahonnan rozoga csónakokon vágnak neki az Európába vágyók a tengernek. Megismerkedik egy kamasz fiúval, Lamine-nal, akinek a hátán mély nyomokat hagyott mostohaanyja rendszeres korbácsolása.

„Amikor Lamine elmondta neki a szándékát – kicsit éles hangját aggodalmas, apró nevetések szakították meg, ha nem jutott eszébe a megfelelő szó, mintha attól félt volna, hogy nem veszik komolyan –, amikor biztosította, hogy egy napon vagy eljut Európába, vagy meghal, mert semmiféle más megoldás nincs az életére, Khady számára világos lett, hogy a fiú csak azt tette nyilvánvalóvá, ami az ő sorsa is.”

Lamine magyarázott, Khady próbálta fontossági sorrendben elraktározni a tudnivalókat.

„Amit tanácsos volt jól az eszébe vélni és nem elfelejteni: az utazás hónapokig, akár évekig is eltarthat, mint Lamine egyik szomszédja esetében, aki csak öt évvel az indulása után jutott el Európába (hogy mi volt ez pontosan, ez az Európa, és merre lehetett, arról Khady Demba azt gondolta, majd később megtudja).

Fontos volt ez is: beszerezni egy útlevelet. Lamine-nak megvoltak ehhez a kapcsolatai. És még ez: a fiú nem akart többet a kikötőből próbálkozni, a tengeren át. Az út hosszabb lesz, mondta, sokkal hosszabb, keresztül a sivatagon, de a végén majd lesz egy hely, ahol fölfelé kell mászni, hogy Európába érjünk.”

Ez a Lamine végül meglopja, elhagyja, míg Khady egyre sorvadó, az ügyfelektől beteg testével keresi a kenyerét, majd egy menekülttábor szögesdrótján keresztül, vérző kézzel, lábbal, a menekülők tömegével

együtt, létrán próbál fölkapaszkodni; mintha ez lenne a fölfelé mászás, Európába. Azután lezuhan a magasból.

„Ez én vagyok, Khady Demba, gondolta még akkor is, amikor feje a földnek ütődött, ahonnan tágra nyílt szemmel látta, ahogy egy madár, hosszú, sötét szárnyakkal, lassan lebeg a szögesdrót fölött, ez én vagyok, Khady Demba, gondolta a felismerés ragyogásában, tudván tudva, hogy ő ez a madár, és hogy ezt a madár is tudja.”

Csak az európaiak nem tudják.

Végel László

Megváltó nábobok

Csakugyan megjött a régóta várt tavasz, állapítom meg az újvidéki Dunaparton, ahol csapatostul megjelentek a városlakók. Magris Duna-könyve jár az eszemben. Azt hiszem, az ismert szerző a forrástól csak Bécsig ismerte a Dunát. Könyve a folyam magyarországi szakaszán már banálisnak tűnik, utána pedig túlságosan rózsaszínben látja a világot. Az idillikus kép már jó régóta elterjedt, mármint a népeket összekötő nagy európai folyóról. Egyébként Újvidéknél a Duna hatalmas etnikai tömegsír. Nemcsak a „hideg napok” áldozataira gondolok, hanem a magyar és a német tömegsírokra (is). Azokra a holttestekre, amelyeket a kilencvenes években, Vukovár ostromakor nyelt el a sok emberi gaztettet megélt folyó, amelynek a medrébe befészkelte magát a história tragikus eseménysora. Közben készülnek az „alapítványi projektek” a Dunáról, amelyekben egy szó sem esik a múltbeli történekekről. Valamikor azt reméltem, hogy az alapítványok a szabad és független gondolkodás bástyái lesznek, mára kiderült, hogy mindvégig a pártok és a nemzetállamok említi.

A nagy sötét vizet mustrálok, miközben arra gondolok, hogy végre a vajdasági közéletben is „tavaszi szellők” lengedeznek. Voltaképp beköszöntött-e a kikelet? Hosszúra nyúlt a rendszerváltási tél, több évtizedig tartott, emiatt a konzekvencia levonását nem sietném el. Az újságok arról cikkeznek, hogy a helyi magyar kisebbségi vezetők ócsárolják egymást. Szánalmas helyzet alakult ki. Azok, akik tegnap az egységet hirdették, most egymás ellen fordultak. Az agancsok összeakaszkodása soha sincs következmények nélkül. Véleményem szerint ez még a hosszú tél tartozéka. Ugyanazok vádolják egymást, akik néhány hónappal ezelőtt egy szélsőjobboldalit neveztek ki a szabadkai Népszínház igazgatójának, mire a szabadkai fiatalok a Facebookon keresztül tiltakoztak, olyannyira, hogy a Magyar Nemzeti Tanács kénytelen volt visszavonni a kinevezést. Az egyik „botrányt” követte a másik. A Facebook-csoport ezután a Magyar Nemzeti Tanács és a Vajdasági Magyar Szövetség által irányított sajtót kezdte bírálni, majd az egyik magyarországi hírportálnak köszönhetően napvilágra került a VMSZ „gazdaságszilárdító programjának” a listája. Tudniillik a magyar adófizetők pénzéből a magyar kormány 11,5

milliárd forintot szánt a vajdasági vállalkozóknak! A lajstromon szép számban szerepelnek a VMSZ funkcionáriusai, valamint *off shore* cégek. A fiatalok kifogását a párt közleményben lenullázta. Őket is és mindenki mást, aki bírálni merészel. Természetesen az interneten továbbra is terjednek a mutyizásról szóló beszámolók. Emlékszem, 1994 körül ugyancsak az anyaországi pénzek osztották meg a kisebbségi politikusokat, így lett egy pártból kettő! A politikusok vitáját megzavarta a fiatalok felhorkanása, akik az anyaországi támogatásokat feszegetik. Ez már túl sok volt a vezetőknek. Azonnal balliberális összeesküvést emlegettek. Ennek az ifjúsági mozgalomnak viszont az az érdekessége, hogy nem az ellenzéki politikusok állnak sem az élén, sem a háttérben, mivelhogy a mi kis, úgymond, többpártrendszerünkben nincs számottevő ellenzéki párt. Vannak a jobboldalon elhelyezkedő törpepártok, amelyek a legutóbbi választásokon súlyos vereséget szenvedtek. Történt ugyanis, hogy a választási kampányba belépett a Fidesz, amikor is Orbán Viktor úgy találta, hogy a VMSZ a legmegbízhatóbb párt. Úgyhogy a választási hadjáratban mindvégig a jobbközép VMSZ mellett kampányolt, a többi jobbközép kisebbségi párt ellen. Baloldali vagy liberális pártok nincsenek, soha nem is voltak, miután nagyon nehezen képzelhető el a „balliberális összeesküvés”, annál is inkább, mert az ifjúsági zendülés nem a fiatal írók és értelmiségiek körében fogant meg. Itt az írók a világ minden kincséért sem kívánnak „balliberálisok” lenni. A kulturális elit némán figyeli az eseményeket, a fiatal literátorok csendben meghúzódva írogatnak. Főképp ismeretlen fiatalok kezdeményezéséről van szó. A VMSZ szerint a vajdasági rónán nagy titokban és váratlanul feltűntek a huszonéves „balliberális összeesküvők”, de sikerült leleplezni őket. Balliberalizmus nincs, viszont fontos, hogy van ellenség. A legtömegesebb szerb nemzeti érzésű párttal koalícióban lévő VMSZ-nek nem marad más, mint hogy a magyarok között kénytelen ellenségre bukkanni. Időközben a VMSZ funkcionáriusai között is kenyértörésre került sor, úgyhogy nehéz megjósolni, mivé fajulnak a dolgok.

Kiutat nehéz találni, hiszen az alapvető problémák szerkezeti jellegűek. A vajdasági magyarság jelenlegi lélekszáma gyakorlatilag nem teszi ki még a 200 ezret sem. Noha a statisztikai mutatók szerint a közösség 250 ezres lélekszámú. A kilencvenes években tömeges volt a kiköltözés az anyaországba, ahol lakáshoz jutottak, családot alapítottak, és inkább csak vendégeskedni járnak „haza”. Ennél is rosszabb hír, hogy az utóbbi években, a kettős állampolgárságnak hála, folyamatos az elköltözés, ezúttal már nem az anyaországba, hanem a nyugati államokba. Londonban szerveződik a „magyar egység”, ott naponta találkozhatnak az anyaországi és a vajdasági magyarok. A kisebbségben ugyanakkor hiányzik a többpártrendszer működtető kritikusa tömeg. Nincs politikai váltógazdaság, nincs versengés, még az égbolt is bepókhálósodik. Attól tartok, ez a vég kezdetét jelző szimptóma.

Az iménti eseménysor juttatja eszembe a minapi, a Napló Kör estje utáni kávéházi beszélgetés történetét. A rendezvény után vagy húszan kiültünk az egyik közeli étterem teraszára. A város szívében, a Njegos utcában találtunk megfelelő helyet, összetoltuk az asztalokat, majd rendeltünk. Záróráig beszélgettünk. Fizetéskor mindenki saját maga szerette

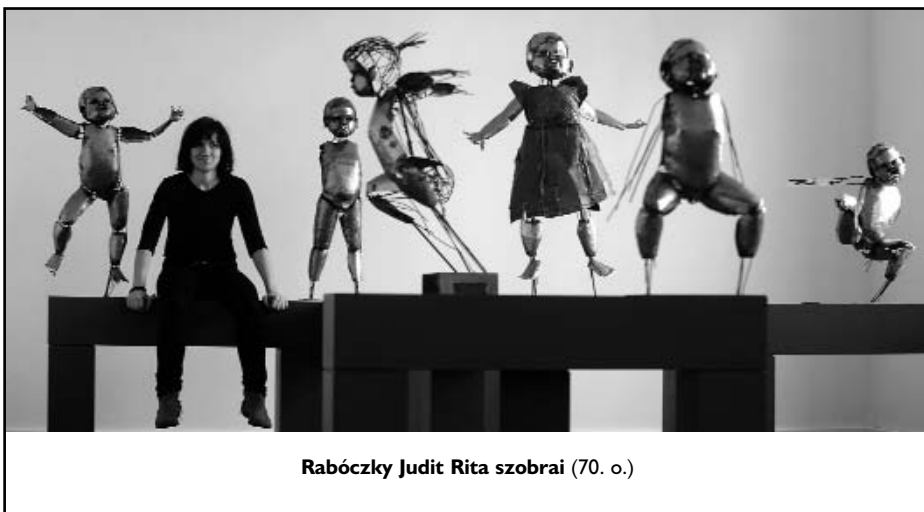
volna rendezni a számláját, mire a felszolgálólány felfortyant: megbeszélhettük volna az autóbuszban, hogy egy számlával fizetjük ki az elfogyasztottat, aztán magunk között szétosztjuk a cechet. A feleségem felkapta a fejét. Miféle autóbusz? Kiderült, hogy a lányka szentül meg volt győződve, hogy egy idevetődött magyarországi turistacsoport vagyunk! Megjegyzésében nem volt semmiféle rosszindulat, csupán egy kellemetlen tényről tárt elénk. A többi már csak következmény. A városközpontból eltűntek a magyar szavak! Ha valaki magyarul szólal meg, akkor nagy valószínűséggel Budapestről vagy legalábbis Magyarországról érkezett. Nem csodálkozom a lányka reakcióján, hiszen a különböző magyar alapítványok is hasonlóképpen gondolkodnak. Szinte hetente érkeznek a Vajdaságba, így Újvidékre is budapesti irodalmárok, ám ritkaságnak számít, hogy vajdasági vagy netán újvidéki író lépjen fel – Újvidéken. Meg kell köszönnöm a felszolgálólánykának a tanulságot. Újvidéken – az alapítványi politikának hála – legjobb átutazóban erre vetődött magyar turistának vagy hazalátogató hazánkfíának lenni.

Kivesznek a magyar mondatok, de bimbóznak a magyar nábobok. A támogatási listát a vezetők sokáig titokban tartották, aztán egy magyarországi honlap munkatársainak köszönve napvilágra került. A fiatalok tiltakoztak, ám a pártközlemények erélyesen leintették az „akadékoskodókat”, ne üssék bele az orrukát a közpénzek, a milliárdok, az adóforintok elosztásába. Fogadjuk el, hogy néhány kisebbségi pártnábob és oligarcha fogja megmenteni a vajdasági magyarságot. Ezekkel a jóslatokkal és reményekkel nem érdemes vitatkozni, főleg ha elvontak, és bibliai távlatokba helyezik a „megváltást”.

68

Folyik tehát a harc a hatalomért, ami csakis svejki észjárással értelmezhető. Mit is tehet ezek után egy Svejk? Shakespeare drámáit veszi elő. A tavalyi nyarat a görög drámaíróknak szenteltem, az idén a helyzet rosszabbra fordult, ezért legyen az idei nyár Shakespeare-é. Találomra választok. Elsőnek a *Julius Caesart* olvasgatom. Soha jobbkor, hiszen itt is hatalmi harcról van szó. A shakespeare-i helyzet és a helyzetünk között nem találtam analógiát, mivelhogy a *Julius Caesarban* a nagy jellem és az elvek harcáról van szó, nálunk épp fordítva van ez. A kisebbségben a viták perpatvarra fajulnak, az elvek eltűnnek, végül mindenből szálnalmas személyeskedés lesz. Tókécs László minapi definíciója jut eszembe, miszerint „olyanok vagyunk, mint egy horogra akadt nagy hal, amit kifogás előtt kifárasztanak”. Viszolygok tőle, mert úgy vélem, ez a kisebbségi viktimológia következménye. Létezik más út is, amely csak akkor csillan fel, ha felhagyunk azzal, hogy minden felelősséget CSAK és kizárólag a többségi nemzetre hárítunk. Jobb lenne összeszedni minden csepp erőnket, hogy szembe tudjunk nézni önmagunkkal. A felelősség áthárítása a legegyszerűbb út. Az önfelmentő vákuum, amibe megrekedtünk, valójában a trianoni traumával kezdődik. Bűnösök a nagyhatalmak, a szerbek, a szlovákok, a románok, mondjuk, csak mi vagyunk ártatlanok. Nem vitás, hogy a trianoni békeszerződés méltatlan ítélet volt, azonban a múltunkhoz tartozik, hogy igazságtalan háborút folytattunk. Mi is hozzájárultunk, hogy rossz hírünk terjedjen Európában. Kik folytattak igazságtalan háborút? Erről nem szívesen beszélünk, mivelhogy ezeket a történelmi nagyságokat éppen ünnepeljük. Legalább addig ne panaszkodjunk,

ameddig ünnepelünk. Túlságosan sokat virtuskodtunk, azt gondoltuk, hogy ettől lesz erős a nemzeti azonosságtudat. Hamis vehemencia! Várjuk a budapesti támogatást, ám ha elfuseráljuk a sorsunkat, akkor azt mondjuk, nemes terveink végrehajtását megghiúsították a szerbek. Ők a bűnösök, mi leszünk újra az ártatlanok. Szóba se kerülhet, hogy valamilyen tévedtünk, valamit elhibáztunk. Le kellene mondani végre a gógös kisebbségi szenvedéstörténetekről. Szerencsére egyre többet hallok az emberektől, hogy nemcsak a szerbeket kell okolni a bajainkért, hanem önvizsgálatot kellene tartani. Csakhogy ezt a felismerést az úgymond „kisemberek” és nem a vezetők körében érzem. Ők elégedettek saját munkásságukkal, miközben a „helyzet” egyre rosszabb. Végül is, a 11,5 milliárd forint a magyar költségvetésben nem nagy tétel, kevés arra, hogy változtasson a vajdasági magyarok gazdasági helyzetén. Csak arra elég, hogy egy tucat párthoz közeli vállalkozó gyarapítsa vagyonát. De legyen ez a független közgazdászok gondja. Az anyaországi szakembereké is. Miért ne foglalkozna néhány pártokról független közgazdász a kisebbségi gazdaságfejlesztéssel? Igaz, ez legalább egy évet venne igénybe, hiszen sok dologgal először is meg kellene ismerkedniük, miáltal olyan ismeretek birtokába juthatnának, amelyeket később is kamatoztathatnának. Ismerniük kellene Szerbia gazdasági potenciálját, ezen belül is a Vajdaságét, röntgenképet kellene készíteniük a vajdasági magyarságról. Megérné. Amíg ez nem születik meg, csak találgatunk, főleg a sötétben tapogatózunk. Repkednek a milliárdok, senki sem gondol arra, hogy mi lesz, ha a nemes lelkű kis magyar oligarchák nem mérsékelik az elvándorlást. Ezt nem lehet számon kérni, mert az ilyesmit lehetetlen szerződésbe foglalni. A párt arra szólít fel bennünket, hogy reménykedjünk bennük. Aztán majd néhány év múlva kiderül, hogy hiába reménykedtünk. Akkor az utolsó esélyünk Godot érkezése lesz. Ha Godot sem érkezik meg, akkor verjük el a port a balliberálisokon.

Rabóczky Judit Rita szobrai (70. o.)